

دردی که در دل من است

نام کتاب : شخصیت چیست؟

کاری از: محمد مهدی حاجی پروانه

منبع : سایت بلاغ

کتابهای رایگان الکترونیکی برای همه

شخصیت چیست ؟

اکنون باید دید، اصولاً شخصیت چیست که همه طالب آنند؛ هر کس آنرا در چیزی به اشتباه یا به واقعیت می جوید، و موضوع یا نمونه ویژه ای را ملاک منش و شخصیت ایده آل خویش می پندارد و با همه وجودش خواستار آن است ؟ چنانچه می بینیم : گروهی ، داشتن لباس گران قیمت و گلوبندهای چند میلیون تومانی یا پالتو پوستی چند هزار دلاری⁽¹⁾ را ملاک عظمت و شخصیت خود می دانند و برخی دیگر داشتن طرفداران زیاد را برای کسی ، نشانه بزرگی منش او می دانند تا آنجا که به خاطر مرگ چنین کسی ، هزاران نفر خود کشی می کنند یا ته سیگار و چند تار موی او را صدها هزاران تومان خریداری می نمایند و یا به داشتن يك عكس یا يك امضاء و یا به دیدن او حتی در لحظه ای کوتاه بر خود می بالند!...

آیا واقعا شخصیت چیست ؟

آنچه از واریسی کتاب های گوناگون به ویژه کتاب های روانشناسی بر می آید و در مجموع ، تعریف نسبتاً جامعی است ؛ اینست)) : شخصیت مجموعه ای از صفات طبیعی و اکتسابی ویژه هر فرد است که مسیر او را در زندگی و در روابط عمومی و سازش های اجتماعی ، تعیین می کند ((. اما اسلام ، از آنجا که از دیدگاه واقع بینانه تر، به پدیده می نگرد، در این زمینه نیز، نظر اصلی آن ، به صفات روحی و فضائل ارزنده انسانی است و شخصیت فرد را به تقوا و پرهیزگاری و پاکدامنی و دانش می داند و داشتن ثروت ، شوکت ،

مقام و لباس و... را ملائک شخصیت نمی داند و مزیتی برای آنها قائل نمی باشد و تنها می گوید ((:عنداکرمکم عندالله اتقیکم)) (2) یعنی گرامی ترین مردم نزد خداوند، پرهیز کارترین شماست . پیشوای اسلام می فرماید :

لافضل للعرب علی العجم و لا للابيض علی الاسود؛ الا بالتقوی (3) عرب را به غیر عرب و سپید را به سیاه برتری نیست . مگر به تقوی و پرهیزگاری . از دیدگاه اسلام ، شخصیتی که از تقوی تهی باشد، ارزشمند نیست ، چرا که پرهیزگاری ، باعث به وجود آمدن شخصیت حقیقی و ژرف می گردد آنکه از خدا بیم دارد، در کردار و برخوردها، آنچه را که او و جامعه ای را به نیکبختی می رساند، رعایت می کند. آویزهای دیگری که شخصیت افراد بدان آذین می یابد، همه از لوازم پرهیزگاری است . پرهیزگار: بد کردار و بد رفتار و تند خو و خشن و کثیف نمی تواند بود. پلشتی و ناپاکی و رذالت و خشونت با پرهیزکاری جمع نمی گردد. اسلام ، این مکتب برتر تربیت و عمل ؛ اهتمامی ویژه دارد که افرادی با منش بلند پرورش دهد تا بتواند در همه مراحل زندگی ، سرافراز و مشخص و نمونه زیست کند، پس همه مراحل زندگی را تحت کنترل گرفته است.

پی ریزی های اسلام

بنابر آنچه گفته آمد، اسلام ز گهواره تا گور، با چشمانی نگران و بینا همه کردارهای افراد را زیر نظر گرفته است . و از آغاز انعقاد نطفه و حتی قبل از آن راهنمایی می کند و دستورهایی می دهد و این دستورها در همه مراحل

؛ بارداری مادر، شیرخوارگی طفل ، محیط تربیتی خانه ، محیط تحصیل و... ادامه دارد. رعایت این دستورهاست که منش بلند و عالی می سازد، اینک با نمونه هایی از این دستورات آشنا می شویم:

مرحله انعقاد نطفه و جنین ؛

مرحله بسیار حساس است . دانشمندان نظر می دهند که عامل وراثت در این مرحله ، صفاتی را در نسل انسان به ودیعه می گذارد که مشابه با صفات و ویژگیهای پدر و مادر است . بنابر این اسلام ، با دستورهایی لازم توجه والدین را به اهمیت این مرحله جلب می کند.

مثلا می گوید :اگر يك الكلی به خواستگاریت آمد با او ازدواج نکن . (4) به بد اخلاق زن ندهید . (5) از ازدواج با زن بی شعور بپرهیزید؛ که همنشینی او گرفتاری و فرزندان او تباه و فاسد خواهند بود. (6) بهترین زنان شما کسانی هستند که عقیم نباشند، مهربان ، پاکدامن ، محترم ، فروتن در برابر شوی ؛ و نسبت به دیگران سنگین و بی اعتنا باشد . (7) از ازدواج با زیبا رویانی که در خانواده آلوده پرورش یافته اند بپرهیزید. ایاکم و خضراء الدامن ... (8) تلائو این همه باریک بینی و ژرف نگری ، جز در چشم مهربان اسلام به هم نمی رسد.

این همه دقت آشکار می کند که اسلام چگونه با همه ریزه کاری هایی که در ساختن منش کودک از آغاز بسته شدن جنین ، موثر می باشد آشنا است و بدانها توجه دارد. در مراحل دیگر نیز چون ایام بارداری مادر، شیر خوارگی نوزاد و کودکی ، دستورالعملهای مفیدی در زمینه خوراك ، بهداشت ، خواب ،

استراحت و هم در رفتار و کردار و روابط زناشویی داده است . حتی در گزینش دایه و پرستار و شیری که نوزاد می نوشد، شرایطی را گوشزد کرده است . اسلام کردار و رفتار والدین را بد آموزی یا تربیت صحیح کودک ، بسیار موثر می داند تا آنجا که آنان را از آمیزش و عشق بازی در برابر کودکان باز می دارد. این نکات ارزنده را روانکاوان و دانشمندان زیست شناس و روانشناس به تازگی دریافته اند)) : دوران کودکی باید پاک و سالم و جدا از تحرکات جنسی باشد، کودک حساس است و این را همه می دانند که مبارزه با حساسیت کودک دشوار می نماید. هیچ چیز برای روانکاو دشوارتر از این نیست که ببیند از آغاز کودکی ، تحریکهای جنسی یا چیزی شبیه آن ، با سلسله اعصاب کودک ، رویاروی بوده است . ریشه همه این تحریک ها در زمان کودکی است که بعد به گونه عقده روانی بروز می دهد. بیشتر کودکان را، پدران و مادران به سوی فساد جنسی و طغیان غریزه می کشانند چون در برابر دیدگان آنان آمیزش می کنند))⁽⁹⁾

تأثیر محیط

محیط از عوامل بسیار مهم سازنده منش هر فردی است . و منظور همه محیط هایی است که فرد از آغاز تا پایان زندگی ، در آن به سر برده است ، چون محیط خانه ، آموزش و پرورش ، کار، معاشرت های فردی و سرانجام محیط اجتماعی . وضع ظاهر، طرز گفتار و رفتار، پوشاک ، و حتی سلامت و دانش بسیاری از جنبه های دیگر منش انسان ، تابع محیط است . به ویژه

كودك كه همچون نهال نارس مى باشد. همچنانكه رشد و باليدن و ثمر دادن نهال ، وابسته به اين است كه در كجاي باغ و بوستان قرار گرفته است و چقدر از نور آفتاب و چقدر آب به او مى رسد، و چگونه و از چه منبع ، آبيارى مى شود. كودك نو پا نيز، از عوامل محيطى خود، بسيار تاثيرپذير است و بلكه بيشتر. اسلام به اين نكته حساس نيز، بسيار توجه دارد. پيرامون خود را از رفتن به مراكز آلوده باز مى دارد و به رفتن در محافل دانشمندان ، ترغيب مى كند و مى گويد: با هر كس ، طرح دوستى ميفكن كه صفات دوست ، به دوست سرايت مى كند. حتى اسلام شركت در بزمى را كه در آن ميخوارى نشسته است ، نهى مى كند. درود بر اسلام با اينهمه واقع بينى و باريك بينى.

دو نمونه از شخصيت هاى برجسته اسلام

اينك هنگام آنست كه نمونه اى از الگوهاى شخصيتى اسلام را بشناسيم:

1- بلال حبشى

بلال از نمونه هاى سترگ است كه با منشى اسلامى ، تربيت يافته است . آثار اين عظيمت و تربيت را در اين گوشه از زندگى او بخوانيد: روزى به فرمان پيامبر، بر آن شد كه به خواستگارى دختر يكى از بزرگان قبائل برود. او و برادرش نزديك خانواده اى نسبتا بزرگ رفتند. بلال بجاي چرب زبانى و چابلوسى فقط گفت : **ان ترجونا فالحمد لله و ان تمنعونا، فالله اكبر.**⁽¹⁰⁾ اگر با ما وصلت كنيد، خداى را سپاس خواهيم گفت و گرنه خدا بزرگ است . او مى

داند که عزت و بزرگی منش ، ویژه بندگان راستین خداست او تربیت شده مکتبی است که می گوید : **و الله العزه وللسوله و للمومنین** .⁽¹¹⁾ او به خود اجازه نمی دهد در برابر خواسته دل خود یا قدرت مالی دختر، خود را کوچک کند و زبان به تملق باز کند. روح سترگ او زیر بار خواریهایی در لفاف جمله هایی نظیر: ما را به غلامی بپذیرید نمی رود

2- عبدالله بن حذاقه

از یاران پیامبر (ص) بود. در زمان عمر با گروهی از مسلمانان گرفتار رومیان شد. دشمن ، دیگهایی آکنده از روغن زیتون به جوش آورده بود و با سنگدلی یکی از مسلمانان را که تن به نصرانی شدن ، در نداد، به درون دیگ افکند. لحظه ای بعد استخوانهایش روی سطح روغن ، در دیگ نمایان شد. پس از او عبدالله را در آوردند. بدو نیز پیشنهاد کردند که : دست از اسلام بردار اگر جانت را دوست داری ؟ گفت : هرگز. پس او را به سوی دیگ بردند، اما دیدند که او اشك می ریزد .از سران سپاه دشمن یکی گفت : برگردانیدش پشیمان شده است . عبدالله گفت : هرگز. - پس چرا گریه می کنی ؟ - گریه شوق و حسرت است . شوق شهادت و حسرت آنکه بیش از يك جان ندارم تا در راه ایده خویش ، فدا کنم .... آن سردار از دلیری او به شگفت آمد و در دل او را بسیار ستود؛ و گفت : بیا سر مرا ببوس و آزاد باش ! هرگز. - نصرانی شو تا دخترم را به عقد تو در آورم و نیمی از آنچه که دارم نیز به تو واگذارم . - هرگز - ! پس سرم را ببوس تا تو و هشتاد تن از

مسلمانان را نیز با تو آزاد کنم . عبدالله چون دید جان دیگران را نیز خواهد خرید حاضر شد و سر او را بوسید و همه آزاد شدند ....⁽¹²⁾ این نمونه است از منش يك جوان که تربیت اسلامی یافته است و در پرتو تربیت ، شخصیتی چنان عظیم به هم رسانده که بی اختیار، همه ستایش آدمی را به کرنش خویش بر می انگیزد درود بر او باد و بر شخصیت پولادین و منش بلند او.

گناه مهمترین عامل تخریب شخصیت

آدمی به جز آنکه زیر بنای موقعیت ، آبروی و منش ظاهری او را می سازد؛ باید در صدد به دست آوردن عوامل دیگری بر آید که بنیانگذار ارزش های معنوی می شود. ترك گناه از بزرگترین این عوامل است که سازنده شخصیت حقیقی هر فرد است . امام باقر علیه السلام می فرماید: شوربختی و حادثه ها و نکبت و شکست ، همه به دست انسان و بر اثر گناه آلودگی ، پیش می آید....⁽¹³⁾ هلك من اضله الهوى ...⁽¹⁴⁾ آنکه خواهشهای تن گمراهش سازد، به هلاکت خواهد رسید. بزرگترین و در همان حال دلفریب ترین الگوی منش الگوی نهایی شخصیت است که هر کسی در وجدان و ذات خود، بدان می رسد. و گناه هر چند پنهانی ، این پیکره بلند و دلفریب را از درون می شکند و گرچه در بیرون ، مردم آنرا سالم می پندارند. و نیز آن گرامی می فرماید)) : کسی که برای خود، شخصیتی قائل نیست و خویشتن را حقیر و پست می کند، از او امید نیکی مدارید و چنین کس ، از ارتکاب پلیدی ها باکی ندارد . ((من هانت عليه نفسه فلا ترج خيره. ⁽¹⁵⁾ اصلا اجازه نمی دهد

که مسلمانان به پلشتی گناه آلوده گردند و با نادانان و ناشایستگان در
آمیزند.